

Folkekirke, brugerkirke, kirke i mission
Hans Raun Iversen
Fredriksberg: Eksistensen, 2021

Anmeldt av Harald Hegstad

Hans Raun Iversen (f. 1948) har gjennom mange år vært en særpreget dansk stemme i det teologiske og kirkelige miljø. Som universitetslektor ved Det teologiske fakultet ved Københavns universitet har han gjort en banebrytende innsats innenfor den praktiske teologi, samtidig med mange linjer til misjonsteologi, kirkesosiologi og systematisk teologi. Ved siden av sitt akademiske virke har Iversen også vært dypt engasjert i ulike sider ved dansk kirkeliv.

Et særtrekk ved Iversen er at han på ingen måte er lett å sette i bås. Han kombinerer ofte ulike synspunkter og impulser på en original og overraskende måte. Det skjer ikke minst når han med en folkekirkelig grundtvigiansk bakgrunn så sterkt søker å inkludere misjonsbegrepet i sin teologi. Noe av det som virkelig kommer til å bli stående igjen etter Iversen, er etter mitt skjønn nettopp den programmatisk kobling mellom praktisk teologi og misjonsteologi. Denne koblingen går helt tilbake til hans feltstudier av menigheter i Tanzania på slutten av 1970-tallet og har på ulikt vis fulgt ham siden.

Den foreliggende boken oppsummerer på mange måter sentrale elementer i Iversens faglige og kirkelige engasjement, uten på noen måte å være ensidig tilbakeskuende. Tvert om møter vi i boken en person med et brennende engasjement for den danske folkekirken og for kristendommens fremtid i Danmark. Den er vel verdt å lese, også for lesere utenfor Danmark.

Boken består av tolv tematiske kapitler. Mye av stoffet har tidligere vært publisert som artikler eller er opprinnelig skrevet som foredrag. Det er likevel god sammenheng i boken. Boken er trygt forskningsmessig basert, men er likevel et høyst personlig stykke arbeid. Her møter vi både referanser til forskningsresultater, men også forfatterens egne fortolkninger og personlige kjepphester. Mens noen vil nikke anerkjennende til Iversens perspektiver, vil nok andre kjenne seg mer provosert. Ingen av delene har sikkert forfatteren noe imot. Som fagperson og kirkelig aktør liker han åpenbart å bevege seg i et rom der synspunkter og fortolkninger kan brytes mot hverandre.

Bokens tittel består av tre begreper: Folkekirke, brukerkirke og kirke i misjon. Disse begrepene svarer også til inndelingen av kapitlene i boken. Men sammenstillingen er ikke bare en måte å ordne stoffet på, den er også uttrykk for sentrale elementer i Iversens kirketenkning. I innledningen sammenfatter han dermed hovedtesen i boken på følgende måte: «Kun ved at være brugerkirke for alle, kan kirken både være folkekirke og kirke i mission» (s. 7).

Med «brukerkirke» tenker Iversen i denne sammenheng på kirken som et tilbud folk benytter på sine egne premisser, og ikke alltid slik kirken forventer at de burde. Iversen er ikke blant dem som beklager seg over dette bildet. Han er riktignok enig i at folkekirken ikke tilfredsstillere alle teologiske idealer, men hevder likevel at den er en god «model for kristen mission i det danske folk» (s. 23).

Til dette svarer en temmelig positiv vurdering av situasjonen i Folkekirken og av kirkens evne til å nå ut. Iversen forteller selv at hans vurdering av folkekirkens virksomhet og utvikling i løpet av de siste fem årene har «skiftet fra moderat positiv til meget positiv, dog med forbehold» (s. 29). Bakgrunnen for dette er blant annet et komparativt forskningsprosjekt han har medvirket i, der Folkekirken i Danmark ble sammenliknet de andre nordiske folkekirkene i Norden og de gamle nasjonalkirkene i England og Skottland. På de fleste parametere greier Folkekirken seg bedre enn de andre kirkene, konstaterer han, og peker på en rekke aspekter ved kirken i Danmark som kan forklare dette. Til disse hører at Folkekirken er tett på sine brukere og på tross av mangelen på en sentralstyrt struktur (eller kanskje nettopp på grunn av den) har klart å omstille seg på en måte som oppleves relevant. Hans anbefaling til Folkekirken er derfor å fortsette i samme spor: «Den skal gjøre det, den allerede gjør og det uten frontafkortning» (s. 35).

For en leser som ser den danske kirke fra utsiden, kan man sakens få lyst til å nyansere dette bildet noe, og kanskje etterlyse en mer kritisk analyse og alternative scenarier som ikke er like rosenrøde. Jeg kan likevel ikke annet enn å bli revet med av Iversens begeistring, ikke bare for den danske kirken, men for folkekirken som misjonsmodell. At Iversen er positiv til utviklingen i Folkekirken som sådan, betyr ikke at han ikke har kritiske synspunkter både til det ene og det andre. Mens noe av dette framstår litt vel for internt for en utenlandsk leser, er andre ting av stor interesse. Hans viktigste kritiske perspektiv er kanskje på den statlige styringen av den danske kirke, der han hevder: «Jo mere folkekirken bliver en kirke i mission, jo vanskeligere bliver det for den at leve med staten som administrationsselskab» (s. 41).

Gjennom de ulike kapitlene behandler Iversen ulike aspekter ved Folkekirkens liv og virke. Her behandles tema som forholdet mellom menighetsråd, ansatte og frivillige, kirkebyggene, diakoni, fellesskap, mangfold og salmesang. For den som ikke kjenner dansk kirkeliv så godt fra vår, gir boken et interessant innblikk. For den som er mer bevandret, inneholder de ulike kapitlene interessante data, perspektiver og påstander som er verdt å ta med seg også til andre kontekster.

På sitt mest polemiske blir Iversen overfor de han betegner som «højmessefolkene», nemlig dem som ensidig er opptatt av å bevare tradisjoner og historisk kontinuitet. Mot et slikt ideal setter Iversen en «missionarisk gudstjeneste» som er lydhør for tidens kulturelle uttrykk som som på en helt annen måte er uttrykk for en inkarnatorisk kristendom (s. 218-219).

Mens Iversen mener at Folkekirken lykkes bra i møte med den etnisk danske befolkning, konstaterer han at den ikke lykkes like bra i møte med kristne innvandrere

og flyktninger. Her strekker verken folkekirken teologi, forkynnelse eller praksis til, hevder han (s. 153).

Begge de to siste eksemplene viser det dype misjonale anliggendet i Iversens tenkning. Dette ligger også bak hans forsvar av Folkekirken tradisjonelle arbeidsformer: Så lenge den lykkes i å «få Kristus gjort kendt og troet» (s. 129), så er den et nyttig redskap, tross sine mange tilkortkommenheter.